

La República i Bonaparte

"Quina República no cedirà a la temptació que un Bonaparte la defensi?", es preguntava Fuster

Napoleó Bonaparte | Arxiu històric.

?Quina República no cedirà a la temptació que un Bonaparte la defensi??

L'assagista de Sueca sentia una certa al·lèrgia pel nacionalisme i diria que més que pel nacionalisme per tota la faramalla folklòrica, ritual que el sol acompanyar. Em referisc a **les efusions de caràcter patriòtic de tota mena**. "Sense banderes, sense himnes, sense visques", va arribar a escriure amb absoluta rotunditat.

Sent un il·lustrat, un escèptic de pedra picada, una persona relativament solitària, no és estrany que se sentís incòmode enmig o al capdavant de qualsevol concentració de caràcter gregari on sol haver-hi poca predisposició a la discussió serena i això per més solidari que en el fons s'hi sentís. I, tanmateix, en bona part, **ell en va ser responsable del despertar d'una consciència nacionalitària** que al sud estava adormida, moribunda, i que passat l'Ebre patia d'una vocació provinciana i eminentment conservadora, centrada exclusivament en la salvació de les quatre províncies. Contradictori? Sí i no.

Al capdavant, si era nacionalista ho era perquè d'altres l'obligaven a ser-ho, va sentenciar. A l'entrada Nacionalisme del seu *Diccionari per a ociosos a propòsit del nostre nacionalisme*, sentència: "(...) La idea de la nostra *normalitat* com a poble podia haver-se convertit en un incentiu tant o més vigorós com més àrdua és la perspectiva d'un recobriment integral. Però el nacionalisme català, contra el que podrien fer sospitar els escarafalls dels seus antagonistes carpetovetònics, **mai no fou virulent i resolut**. La vocació nacionalista, prou que la tenim: l'adversitat ens hi empeny i obliga. Ara bé: és una vocació que no arribem a satisfer. (...)".

I encara: "(...) Ser *nacionista* era una conducta explicable, lògica en el XVII o el XVIII. **No ho era gens, ja, en el XIX**. Ser nacionalista, avui, també és un anacronisme. Només que en el fons, hi ha 'pobles' que *encara* no poden ser res més que això. És absurd. Tristament absurd."

I per això, precisament, per aquesta fatal necessitat de reivindicar-se, d'articular-se **davant del perill d'un altre nacionalisme assimilacionista i agressiu**, l'espanyol, que Fuster empès i obligat va optar per contradir-se a força d'escriure sobre himnes, banderes, assistint a actes multitudinaris en què es proclamava la nació estricta sense matisos, del tot despullada, simplificada i supeditada a un acte de pura reivindicació col·lectiva.

Cal tenir en compte que estàvem en plena Batalla de València que també va ser una Batalla dels Països Catalans o una guerra per salvar la unitat d'Espanya. Fuster va pagar la seua gosadia molt cara. **Se'l va insultar, calumniar, condemnar a l'ostracisme i fins i tot assassinar en dues ocasions**. Una d'elles l'11 de setembre de 1981 amb una bomba. El periodista Francesc Bayarri va intentar treure'n l'entrellat d'aquell atemptat en un magnífic reportatge d'investigació. Tot sembla indicar que la bomba va ser una venjança dels militars per un atemptat recent de Terra Lliure. Fuster, doncs, assenyalat per l'espanyolisme com a autor intel·lectual d'una violència que el repugnava. Tant se val. Com siga, a poc a poc el de Sueca va anar abandonant el seu protagonisme en la primera línia de la baralla política per a centrar-se en els seus assajos sobre història cultural i literatura sense que per això renunciés al **somni de l'articulació d'una nació catalana ben allunyada dels clixés mentals espanyols**. Es sentia decebut. Fou el cansament davant de tanta baralla estèril entre els nacionalistes? Davant les inseguretats i renúncies dels seus dirigents? De l'entotsolament catalunyés? Segurament. Si més no és el que es desprèn de l'entrevista que li fa el sociòleg Toni Mollà publicada en forma de llibre amb el títol *Joan Fuster. Converses inacabades* (Tàndem, 1992). Per cert, que va ser Mollà en un altre llibre de referència, *La utopia necessària* (1994), qui va definir Fuster de manera molt esclaridora com un 'contranacionalista'.

Arribats ací no és massa difícil d'endevinar quina hauria estat la posició del pensador davant de **l'espectacle de les batusses virtuals o no entre independentistes**, de l'assetjament permanent i deslleial al Govern des de comptes anònims a les xarxes socials, de les acusacions gratuïtes de botiflerisme o dels exabruptes amb tuf xenòfob dels caçadors de *ñordos*.

Potser fins i tot ell mateix hauria estat víctima d'alguna **pedrada de part a causa de qualsevol reticència** o puntualització seua a les vicissituds d'un procés històric i polític d'una extraordinària complexitat com n'és la independència de Catalunya, la reunificació dels Països Catalans.

Fuster, ja ho hem dit, **tenia al·lèrgia a les inflamacions nacionalistes**, però, sobretot, el que tenia era una autèntica prevenció davant dels Estats, de qualsevol Estat com a forma excelsa del poder organitzat, tot i que no tinc cap dubte que s'hauria deixat la pell perquè els catalans, tots, en poguérem tenir un de modern, eficient, democràtic, socialment avançat, amb una ciutadania vacunada contra el pensament reaccionari, el propi i l'aliè.

Del ben cert, que s'hauria escamat davant de **les temptatives cesaristes d'alguns líders**, del maximalisme com a estratègia política contra l'adversari, de les teories màgiques com a alternativa a la política, de l'ortodòxia i el purisme nacional, de les calúmnies i de les teories conspiranoïdes contra la màtria.

Per tot això mateix va resultar sempre tan incòmode, sobretot, per als mateixos seguidors dels seus raonaments. El seu escepticisme i, alhora, **la seua capacitat d'imaginar políticament un país sense perdre els estreps**, amb coneixement de causa i de les 'causes', el van convertir en un autèntic far però també en un problema de difícil gestió.

Un dels seus judicis finals resa en laic: "Quina República no cedirà a la temptació que un Bonaparte la defensi?". Crec que l'aforisme descriu en part quins són els ressorts profunds que han generat l'actual clima de **crispació permanent en què viu el moviment nacional català**. Centrem-nos, doncs, en la República que volem, pensem-la en europeu i, alhora, adoptem totes les prevencions possibles davant l'adveniment d'un qualsevol Bonaparte que vulga redimir-nos dels nostres pecats, defensar-nos de nosaltres mateix, ordenar-nos què és allò que hem de fer

per reeixir.